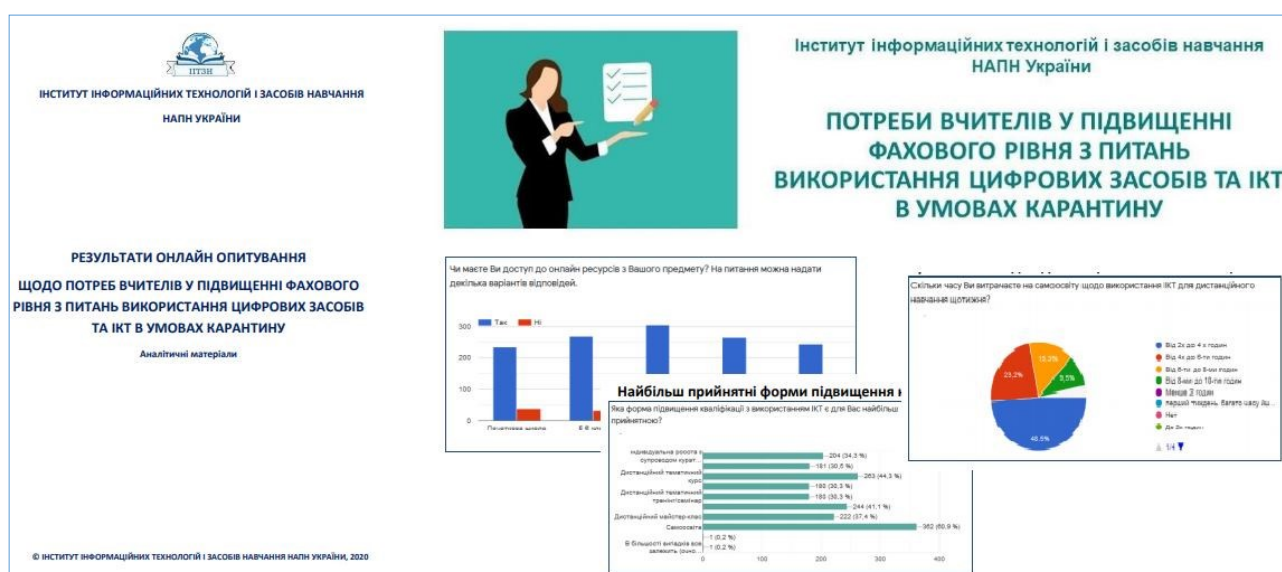

РЕЗУЛЬТАТИ ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ «ПОТРЕБИ ВЧИТЕЛІВ У ПІДВИЩЕННІ ФАХОВОГО РІВНЯ З ПИТАНЬ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ЗАСОБІВ ТА ІКТ В УМОВАХ КАРАНТИНУ»

<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-1>

ОВЧАРУК Оксана Василівна

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувачка відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій Інституту інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

ІВАНЮК Ірина Володимирівна

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій Інституту інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

Анотація. Онлайн-анкетування, проведене вченими Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України у період 27 березня — 4 квітня 2020 р., спрямоване на виявлення громадської думки освітян щодо ефективності використання онлайн-інструментів для забезпечення дистанційного навчання учнів, а також визначення освітніх ресурсів, електронних засобів навчання, які користуються найбільшим попитом у вчителів в умовах карантину через COVID-19. В опитуванні взяли участь 607 респондентів, серед яких: учителі, керівники шкіл, асистенти вчителів, шкільні психологи, соціальні педагоги. Подано результати відповідей респондентів на такі питання: доступ до Інтернету; обсяг та час дистанційного навчання; потреби підвищення фахового рівня для використання ІКТ; ефективні онлайн-інструменти та засоби для дистанційного навчання; кількість учнів; готовність і мотивація учнів та батьків до дистанційного навчання в умовах карантину. Надано рекомендації щодо необхідних заходів і кроків органів управління освітою, закладів та установ з підвищення кваліфікації учителів, закладів загальної середньої освіти, наукових установ та інших зацікавлених осіб для організації і здійснення дистанційного навчання в умовах карантину.

Ключові слова: онлайн-навчання; учитель; дистанційне навчання; карантин; підвищення кваліфікації.

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України у період 27 березня — 4 квітня 2020 р. провів онлайн-опитування щодо потреб учителів та інших категорій освітян у здійсненні дистанційного навчання і підвищенні фахового рівня під час карантину, пов'язаного з поширенням в Україні вірусу COVID-19. Онлайн-опитування спрямовано на виявлення громадської думки щодо ефективності використання онлайн-інструментів для забезпечення дистанційного навчання учнів, а також визначення освітніх ресурсів, електронних засобів навчання, які користуються найбільшим попитом в учителів в умовах карантину.

Отримані відповіді дали змогу оцінити ситуацію, що склалась під час карантину, а також сформулювати рекомендації зацікавленим сторонам. За результатами анкетування підготовлено [аналітичні матеріали](#).

У підготовці анкети до уваги взято такі законодавчі та нормативно-правові акти:

- статтю 32 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб»;
- Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 березня 2020 р. «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки в умовах спалаху гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 13 березня 2020 р. № 87;
- постанову Кабінету Міністрів України «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» від 11 березня 2020 р. № 211;
- наказ Міністерства освіти і науки України «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19» від 16 березня 2020 р. № 406;
- Положення про Функціональну підсистему навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту (зокрема підпункт 2 пункту 13), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 21 листопада 2016 р. № 1400;
- рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я щодо діяльності в умовах пандемії коронавірусу тощо.

Проведення онлайн-опитування мало на меті реалізацію таких завдань:

- зібрати дані щодо ставлення і потреб учителів та інших категорій освітян у здійсненні дистан-

ційного навчання й підвищенні фахового рівня під час запровадження карантину;

- визначити потреби у підвищенні професійного рівня педагогів щодо використання цифрових засобів навчання та ІКТ для дистанційного навчання, спілкування з батьками та громадськістю, організаційних питань;
- виявити проблеми та надати рекомендації зацікавленим сторонам з підвищення професійного рівня педагогів щодо використання цифрових засобів навчання та ІКТ для дистанційного навчання.

Респонденти, які взяли участь в опитуванні, — переважно вчителі закладів загальної середньої освіти, керівники шкіл, а також методисти та викладачі закладів вищої освіти, зокрема післядипломної педагогічної освіти, практичні психологи, соціальні педагоги, керівники гуртків, асистенти вчителя та ін.

Опитування відбувалось онлайн, тому слід урахувати, що респонденти вже обізнані з цифровими технологіями та відповідали на запитання анкети, зважаючи на власний досвід. Поза межами опитування залишились ті педагоги, які: не мають доступу до широкосмугового Інтернету, не забезпечені цифровими засобами спілкування або не вміють їх використовувати, з різних причин не змогли або не бажали надати відповіді.

Поширення анкети відбувалося через кілька каналів:

- розсилку на заклади загальної середньої освіти у різних областях;
- поширення (пости) на сторінці у Facebook;
- оголошення на сайтах Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України та Національної академії педагогічних наук України.

Ці канали дали змогу отримати відповіді 607 респондентів.

Серед педагогічної громадськості існує думка, що впровадження ІКТ та використання цифрових засобів у системі загальної середньої освіти відбувається не надто ефективно, проте 95,5% респондентів надали відповідь, що вони здійснюють дистанційне навчання в умовах карантину. При цьому вони засвідчили, що більшість з них витрачає від двох до шести годин на самоосвіту щодо використання ІКТ для дистанційного навчання.

Серед респондентів представлено розмаїття освітніх кваліфікацій, але більшість опитаних — вчителі, зокрема, вчителі початкових класів. Це

засвідчує їх максимальну активність у проведенні дистанційного навчання та залученість до реформи Нової української школи.

Варто відзначити позитивні моменти, які виявило опитування. Аналіз відповідей респондентів за типами професійної кваліфікації свідчить, що 73% з них є вчителями, які взяли участь в опитуванні. Це може означати, що саме така група респондентів зіткнулась із найбільшою кількістю нових викликів, пов'язаних з організацією процесу дистанційного навчання, та активно взялася за їх вирішення під час карантину.

Результати опитування показують, що 95,5% респондентів в умовах карантину здійснюють навчально-виховну діяльність, що свідчить про відповідальне ставлення педагогів до своєї роботи. Для цього більшість респондентів використали насамперед ті онлайн інструменти, якими вони впевнено користувались до запровадження карантину, наприклад, Viber — 88,2% та сайт закладу освіти — 62,7%.

Позитивна тенденція спостерігається у тому, що 61% учителів активно займається самоосвітою для забезпечення та організації дистанційного навчання. При цьому основним попитом користуються авторські уроки на каналі YouTube — 72,9%, матеріали для освітян на EdEra — 42,3% та Prometheus — 32,5%.

Найбільш ефективними формами професійного розвитку педагогічні працівники назвали вебінари, онлайн-курси та майстер-класи, онлайн-конференції, онлайн-семінари та проекти. На це слід звернути увагу установам і закладам освіти, які підвищують кваліфікацію педагогів.

Позитивним є те, що вчителі почали опановувати нові онлайн-інструменти та шукати зручні для себе та учнів навчальні платформи, що дають змогу забезпечити групове дистанційне навчання.

За результатами одержаної інформації виявлено проблеми та потреби вчителів щодо впровадження дистанційного навчання та підвищення їхньої обізнаності у використанні онлайн-засобів: відсутність чітких інструкцій з використання онлайн-засобів (особливо для практичних психологів, соціальних педагогів, асистентів учителів); низький рівень готовності вчителів і закладів освіти (переважна оцінка «три» за п'ятибальною шкалою) до онлайн-спілкування в умовах карантину; низька спроможність ділитись досвідом із колегами (66,8%). Серед основних перешкод — обмежений доступ до Інтернету — 35,2%; відсу-

тність досвіду — 58,7%; брак інформації про онлайн-засоби — 20,2%; нечіткі інструкції від адміністрації закладів загальної середньої освіти — 10%; недостатня мотивація — 7,8%.

Респонденти вказують також на обмеження, які не залежать від системи освіти: перевантаження мережі, обмежений доступ учнів до Інтернету, неготовність батьків, немає вдома технічного забезпечення та обладнання тощо.

Для визначення статусу респондентів щодо їхнього професійного спілкування з колегами та користування онлайн-мережами та засобами для дистанційного навчання виявлено, що майже половина з опитаних є членами професійних спільнот (50,6%), інша частина не бере участі у професійному спілкуванні в онлайн-спільнотах. При цьому респонденти зазначили, що інформацію про останні оновлення і новини, а також інструменти з дистанційного навчання вони беруть саме з соціальних мереж (76,3%). Також 65,7% опитаних отримують новини з розсилки від адміністрації закладу освіти, 69,3% — із сайту МОН України і лише 38,2% — на сторінках міністерства і в розсилці від установ і закладів, що здійснюють післядипломну освіту. Це може свідчити про низьку активність цих закладів, непривабливість або відсутність простих інструкцій та ефективних інформаційних матеріалів від установ і закладів післядипломної освіти у питаннях підвищення обізнаності вчителів щодо використання цифрових засобів в умовах карантину.

Отримані результати можуть бути використані:

- урядовими установами (для розроблення планів дій, програм, проведення заходів, спрямованих на підтримку вчителів в умовах карантину);
- закладами загальної середньої освіти та іншими освітніми закладами та установами (для побудови каналів комунікації, онлайн-підтримки та інформування колективу щодо планів роботи, технічних та програмних засобів, можливостей для учнів і батьків конкретного регіону та закладу освіти, для швидкого реагування на потреби вчителів та учнів, підтримки вчительських інновацій);
- закладами післядипломної педагогічної освіти та іншими установами, що здійснюють підвищення кваліфікації вчителів (для запровадження та методичного супроводу онлайн-заходів з підвищення кваліфікації учителів, зокрема щодо використання ІКТ та дистанційного навчання, інформування про нові онлайн-можливості для вчителів, консультування для здійснення дистанційного навчання);

- науковими установами (для розроблення інструментів і методик підтримки онлайн-навчання з різних предметних галузей, виявлення прогалин та пропонування інноваційних, ефективних науково обґрунтованих онлайн-засобів, та науково-методичного супроводу, що забезпечать учителів і систему підвищення кваліфікації новітніми розробками).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Овчарук, О.В., & Іванюк, І.В. (2020). *Результати онлайн опитування «Потреби вчителів у підвищенні фахового рівня з питань використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину»* : аналітичні матеріали. Київ: ІІТЗН НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/719908/>

THE RESULTS OF THE ONLINE SURVEY “TEACHERS’ NEEDS FOR RAISING THE LEVEL ON THE USE OF DIGITAL AND ICTS IN QUARANTINE”

Oksana Ovcharuk

PhD in Pedagogy, Senior Researcher, Head of the Comparative Studies Department for Information and Educational Innovations, Institute of Information Technologies and Learning Tools of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Iryna Ivaniuk

PhD in Pedagogy, Senior Researcher of the Comparative Studies Department for Information and Educational Innovations, Institute of Information Technologies and Learning Tools of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *An online survey conducted by scientists of the Institute of Information Technologies and Learning Tools of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine in the period of March 27 to April 4, 2020 aimed at identifying public opinion of educators on the effectiveness of using online tools for providing distance learning for students, as well as identifying educational resources, e-learning, which are in high demand among teachers in quarantine caused by the spread of the COVID-19 virus in Ukraine. The survey was attended by 607 respondents, including: teachers, school leaders, teaching assistants, school psychologists, and social educators. The results of the respondents' answers to the following questions were presented: access to the Internet, the amount and time of distance learning, the needs of teachers to improve their professional skills in using ICT, effective online tools and educational means for distance learning, the number of students, the readiness and motivation of students and parents to distance learning in quarantine. Recommendations are given on the necessary measures and steps to respond to the need for the organization and implementation of distance learning in quarantine by educational authorities, teacher training institutions, schools, research institutions and other stakeholders.*

Keywords: *online training; teacher; distance learning; quarantine; advanced training.*

Дата публікації: 24 квітня 2020 р.